

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково- педагогічної
роботи
Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи наукових досліджень та інформаційної культури

(шифр і назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція»**

вид дисципліни: **обов'язкова**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“   ” серпня 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії
Кондратенко Н.Д.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від “   ” серпня 2019 року, протокол № 1

В.о. завідувача кафедри міжнародного
бізнесу та економічної теорії

_____ (підпис)

доц. І.О. Дерід
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “   ” серпня 2019 року, протокол №

Голова методичної комісії

_____ (підпис)

доц. Л. І. Григорова-Беренда
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “ Основи наукових досліджень та інформаційної культури ” складена відповідно до підготовки бакалаврів освітньо-професійних програм «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція» спеціальності (напряму) 292 «Міжнародні економічні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень та інформаційної культури" є ознайомлення студентів з основами наукових досліджень, формування системи теоретичних знань з методології та організації наукових досліджень.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни "Основи наукових досліджень та інформаційної культури" є формування у студентів системи знань щодо основ організації і ведення науково-дослідної роботи, навчити правильному оформленню науково-дослідних робіт різних форм і призначення; визначення сутності науково-дослідної роботи, форм її організації, основних принципів та системних підходів побудови методології, методів наукових досліджень.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1 -й	-й
Семестр	
1 -й	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота 10 год. із самостійної роботи	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати - положення, що визначають інституціональну та правову базу здійснення науково-дослідницької роботи,

- види і форми організації наукових досліджень,
- методологічні підходи до здійснення науково-дослідної роботи,
- методика проведення пошукових робіт за науковим спрямуванням,
- засоби отримання інформації,
- сутність механізму впровадження результатів наукових досліджень в практику.

вміти - застосовувати метод наукового пізнання при здійсненні науково-дослідних робіт та в майбутній практичній діяльності,

- володіти методами і прийомами самостійного розв'язання наукових та техніко-економічних задач на виробництві та у наукових установах,

- забезпечувати оптимізацію процесу наукових досліджень та впровадження результатів наукового дослідження в практику.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Основні тенденції та особливості сучасного розвитку науки в Україні. Система наукових досліджень. Основи наукознавства.

Предмет, цілі та основні завдання навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень».

Державна політика в галузі науки. Академічний сектор розвитку науки. Участь вітчизняної науки в міжнародних науково-технічних і гуманітарних програмах та прецедентах. Наука як чинник економічного, суспільно-політичного і духовного прогресу України. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.

Організація науки і система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні: наукові установи та організації, наукові кадри, наукові ступені та вчені звання, аспірантура, докторантура.

Поняття, зміст і функції науки. Предмет науки. Наукознавство та його розвиток.

Тема 2. Методологія та методика наукових досліджень.

Об'єкти наукового дослідження та їх класифікація. Поняття проблеми в науковому дослідженні; актуальність, мета, завдання дослідження. Об'єкт та предмет наукового дослідження. Наукова новизна, практична цінність, апробація отриманих результатів.

Загальнонаукові та емпіричні методи досліджень. Методичні прийоми.

Процес наукових досліджень та його характеристики. Стадії наукових досліджень. Методичні прийоми та процедури наукових досліджень.

Створення нової інформації. Перетворення інформації на ПЕОМ. Теоретичні і емпіричні методи. Спостереження, обстеження, вибір критеріїв оцінки. Збирання і групування інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Тема 3. Інформаційне забезпечення наукових досліджень та систематизація матеріалів.

Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі.

Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Кодування економічної інформації та використання її у науково-дослідному процесі. Структура і організація бібліографії. Систематизація, аналіз та узагальнення інформаційного матеріалу.

Тема 4. Кваліфікаційна наукова робота: особливості структури та методики викладу результатів дослідження.

Загальні положення. Курсова робота. Загальна характеристика та її виконання. Етапи наукового дослідження, оформлення та захисту дипломної роботи. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Кваліфікаційна наукова робота (дисертація): особливості структури. Автореферат дисертації: типові вимоги до змісту, структури та оформлення.

Додатки до наукової праці: різновиди, типові вимоги до оформлення. Бібліографічні посилання.

Тема 5. Основні види наукових праць. Структура та оформлення.

Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Наукова монографія, наукова стаття, тези.

Методика підготовки та оформлення публікацій. Форми звітності при науковому дослідженні. Загальні вимоги до оформлення результатів наукового дослідження. Підготовка наукових матеріалів до друку та інших форм оприлюднення. Правила оформлення матеріалів на правах рукопису відповідно до стандартів ВАКу. Правила оформлення друкованих матеріалів.

Тема 6. Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність

Наукова продукція (теоретичні і науково-методологічні положення, методики, рекомендації, висновки і пропозиції).

Кінцеві результати наукових досліджень, їх місце і форми застосування. Значення, зміст та послідовність здійснення процесу впровадження в практику результатів наукової діяльності.

Поняття ефективності науково-дослідних робіт, види та критерії оцінки.

Обчислення економічної ефективності наукових досліджень та кількісне визначення ефекту. Відмінності визначення економічної ефективності за різними видами наукових досліджень

Тема 7. Оригінальність науково-дослідних робіт. Плагіат.

Оригінальність науково-дослідних робіт. Поняття та форми плагіату. Методи виявлення плагіату. Попередження плагіату. Основні правила цитування. Програми для перевірки на плагіат .

Тема 8. Менеджмент наукових колективів. Організація та контроль наукових досліджень.

Організація праці та режим роботи виконавця наукових досліджень. Робоче місце виконавця, умови роботи, робоче обладнання. Науковий колектив. Науковий керівник. Управління науковим колективом. Планування наукових досліджень.

Контроль виконання наукових досліджень.

Поняття наукової організації праці (НОП). Основні завдання НОП. Елементи НОП.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Основні тенденції та особливості сучасного розвитку науки в Україні. Основи наукознавства.	10	1				9						
Тема 2. Методологія та методика наукових досліджень	10	3	4			3						
Тема 3 Інформаційне забезпечення наукових досліджень та систематизація матеріалів.	10	2	2			6						
Тема 4. Кваліфікаційна наукова робота: особливості структури та методки викладу результатів дослідження.	10	2	2			6						
Тема 5. Основні види наукових праць. Структура та оформлення.	10	2	2			6						
Тема 6. Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність	10	2	2			6						
Тема 7. Оригінальність науково-дослідних робіт.	10	2	2			6						

Назви модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма					Заочна форма								
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі						
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.		
Плагіат.														
Тема 8. Менеджмент наукових колективів. Організація та контроль наукових досліджень.	10	2	2			6								
Контрольна робота	10					10								
Усього годин	90	16	16			58								

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія та методика наукових досліджень	2
3	Інформаційне забезпечення наукових досліджень та систематизація матеріалів.	2
4	Кваліфікаційна наукова робота: особливості структури та методки викладу результатів дослідження.	2
5	Основні види наукових праць. Структура та оформлення.	2
6	Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність	2
7	Оригінальність науково-дослідних робіт. Плагіат.	2
8	Менеджмент наукових колективів. Організація та контроль наукових досліджень.	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготуватися за конспектом за темою: Основні тенденції та особливості сучасного розвитку науки в Україні. Система наукових досліджень. Основи наукознавства.	9
2	Підготуватися за конспектом за темою: Методологія та методика наукових досліджень.	3
3	Розглянути додаткову літературу за темою: Інформаційне забезпечення наукових досліджень та систематизація матеріалів.	6
4	Підготуватися за конспектом: Кваліфікаційна наукова робота: особливості	6

	структури та методки викладу результатів дослідження.	
5	Підготуватися за конспектом: Основні види наукових праць. Структура та оформлення.	6
6	Розглянути додаткову літературу за темою: Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність.	6
7	Підготувати доповіді та презентації за темою: Оригінальність науково-дослідних робіт. Плагіат.	6
8	Розглянути додаткову літературу за темою: Менеджмент наукових колективів. Організація та контроль наукових досліджень.:	6
9	Контрольна робота	10
	Разом	58

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота

Для написання контрольної роботи студентам пропонується здійснити аналіз інформаційних джерел.

Підбір інформаційних джерел проводиться студентом за визначеною тематикою. Кількість джерел – 15-20. У переліку обов'язкова присутність: електронного джерела, законодавчого документа, монографії, наукової статті.

Тематика для підбору списку використаних джерел:

Порядковий номер студента в журналі групи	Тематика
1	Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу
2	Міжнародні інформаційні ресурси
3	Ринок інформаційних послуг України
4	Світовий ринок інформаційних послуг
5	Зовнішня політика України
6	Зовнішньоекономічна діяльність
7	Структура ринку інформаційних послуг
8	Технологічні та інформаційні ресурси
9	Національна економіка
10	Україна на світовому ринку інформаційних послуг
11	Маркетингові дослідження на світовому ринку інформаційних послуг
12	Глобальна економіка
13	Економіка ЄС
14	Міжнародна інформація в системі міжнародних відносин
15	Економіка країн, що розвиваються
16	Україна у світовій економіці
17	Структура світової економіки
18	Міжнародний маркетинг
19	Міжнародні організації
20	Основи наукових досліджень
21	Міжнародний бізнес
22	Міжнародна інформація
23	Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються такі види контролю: поточний та семестровий підсумковий.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування та виконанні окремих завдань за темами та письмової контрольної роботи, у формі виступів студентів при обговоренні питань на практичних заняттях, у формі тестування тощо.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок за темами та оцінок, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю (заліку). Максимальна сума балів складає 100 балів включно.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку у письмовій формі у 1 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань складає 40 балів (для студентів денної форми навчання).

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота			Залік	Сума
Семінарські заняття	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
45	15	60	40	100

Критерії оцінки усного опитування на семінарських заняттях (за п'ятибальною шкалою) встановлюються за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу;
- знання основної та додаткової літератури;
- уміння поєднувати теорію з практикою при виконанні завдань, внесених на розгляд в аудиторії;

– логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, вміння захищати свою позицію та здійснювати узагальнення інформації, отриманої з відповідей інших осіб.

«5» балів студент отримує, якщо його відповідь повністю відповідає визначеним критеріям. Він повинен знати відповіді на всі питання навчальної програми, продемонструвати повні і глибокі знання лекційного матеріалу, а також додаткової літератури. Студент повинен робити логічні висновки, висловлювати власне ставлення до запропонованих йому проблем.

«4» бали свідчать, що студент має тверді знання з дисципліни в обсязі навчальної програми та вміє використовувати інструментарій аналізу. Але у розкритті змісту питань були допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій, або недостатнє висвітлення практичних аспектів питання.

«3» бали виставляється тоді, коли знання студентів відповідають мінімуму і не нижче вимог, які існують у вищій школі, в навчальних планах і програмах. Студент продемонстрував, хоча і не в повному обсязі, але в цілому, правильні знання програми курсу, виявив розуміння основного змісту питань.

«2-0» балів ставиться при наявності серйозних недоліків, коли знання студента нижче мінімуму навчальної програми, коли вони мають хаотичний і безсистемний характер, коли у студента відсутнє розуміння не тільки другорядних, але і вузлових питань курсу.

Критерії оцінки відповідей на тестові питання.

Тестове завдання передбачає необхідність вибрати одну або кілька правильних відповідей на поставлені питання. Кожна правильна відповідь на тестові запитання оцінюється в 1 бал. На виконання одного завдання відводиться 1-2 хвилини.

Загальна оцінка за тестове завдання виставляється в залежності від набраної кількості балів:

«5» балів виставляється, якщо правильні відповіді складають 90-100%.

«4» бали виставляється, якщо правильні відповіді складають 70-89%.

«3» бали виставляється, якщо правильні відповіді складають 50 - 69%.

«2-0» виставляється, якщо правильні відповіді складають до 50%.

Критерії оцінювання контрольної роботи

15-12 балів ставиться за умов, якщо студент продемонстрував вміння всебічно, безпомилково, виконати завдання, проявив творчий підхід, проявив авторське ставлення, використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал.

11-8 бали ставиться студентові, який продемонстрував вміння всебічно та безпомилково виконати завдання, проявив творчий підхід, проте відсутнє одне з перерахованих джерел: електронне джерело, законодавчий документ, монографія, наукова стаття;

7-4 бали отримує студент, який виконав завдання з незначними помилками, в недостатній мірі використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал;

3-1 бали виставляється студентові, який припускається грубих помилок під час виконання завдання, не використав сучасну літературу та сучасний фактичний матеріал.

Гірші роботи вимагають перескладання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України про освіту та науку (Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закон України «Про науково-технічну інформацію», Закон України «Про науково-технічну експертизу»). –К.: Парламентське видавництво, 1999. 128 с.
2. Положення про державні премії України в галузі науки і техніки. Затверджено указом Президента України від 28 березня 1995 р.-№ 263/95 // Відомості Верховної Ради України. №9.С. 41.
3. Положення про Комітет по державних преміях України в галузі науки і техніки. Затверджено указом Президента України від 28 березня 1995 р.-№ 263/95 // Відомості Верховної Ради України. №7.С. 34.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309 «Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.99 № 1475 «Про затвердження Положення про атестацію і наукових працівників».
6. Лудченко А.А. и др. Основы научных исследований: Учеб.пособие. К.: ТОВ «Знання», 2000.114с.
7. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основы научных исследований: Навчальний посібник.К.: Професіонал, 2004.208с.
8. Цехмістєрова Г.С. Основы научных исследований: Навчальний посібник.К.: ВД «Слово», 2003.240с.

Допоміжна література

9. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования: Учеб.пособие.К.:МАУП, 2012.216с.
10. Здобувачу наукового ступеня: Методичні рекомендації / Упоряд. С.В.Сьомін.К.:МАУП, 2012.184с.
11. Зельніченко О.І. Дослідна робота. Опорний конспект лекцій.К.: КНТЕУ, 2012.49с.
12. Кушнарєнко Н.Н. Документоведение: Учеб для вузов культуры.К.: Знання, 2010.460 с.
13. Методы исследований и организация экспериментов / под ред. К.П.Власова.-Х.:Издательство «Гуманитарный Центр», 2012.256с.
14. Наринян А.Р., Поздєев В.А. Основы научных исследований. К.:Изд-во Европейского университета, 2012.110с.
15. П'ятницька-Познякова І.С. Основы научных исследований у вищій школі: Навчальний посібник.К., 2013.116с.

19. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання-Прес, 2012.295с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Сайт Верховної Ради України — www.zakon1.rada.gov.ua

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського — www.nbuv.gov.ua

Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки — <http://lucl.lucl.kiev.ua>

Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна — <http://www.univer.kharkov.ua>

Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка —<http://korolenko.kharkov.com>